

Wijkgerichte participatie- en communicatiestrategie voor de warmtetransitie

Versie 30 september 2024

Fotografie: Pressvisuals.com

Inhoudsopgave

1. De warmtetransitie in Helmond: ambitie en opgave	4
2. Doelen van participatie (en communicatie) in de warmtetransitie	7
3. Strategie voor stad, inwoner en wijk	10
4. Uitwerking van de strategie	14
5. Implementatie	17
Samengevat	20

1. De warmtetransitie in Helmond: ambitie en opgave

In deze notitie geven we aan hoe we invulling geven aan participatie bij onze activiteiten in het kader van de warmtetransitie (onderdeel van de energietransitie). De basis vormt de Transitievisie warmte (2021) en de update uit 2023. Hierin staat de analyse van de gebouwde omgeving en warmteopties en zijn de koploperbuurten benoemd. In deze notitie zijn waar mogelijk verbindingen gelegd met andere beleidsterreinen binnen de energietransitie zoals netcongestie.

De ambitie

Helmond heeft de ambitie om in 2035 klimaatneutraal te zijn. Landelijk hebben we de opdracht om in 2050 geen aardgas meer te gebruiken om onze woningen en panden te verwarmen en te voorzien van warm water. Samen met onze stedelijke partners werken we aan een duurzame toekomst met lagere energiekosten en behoud van wooncomfort voor inwoners en ondernemers.

Het uitvoeren van de energietransitie, waarvan de warmtetransitie deel uitmaakt, duurt nog vele jaren. Er zijn nu nog veel dingen niet duidelijk. De aanpak is wijk voor wijk. Waar het al kan zetten we een extra stap. Belangrijk is dat inwoners zich goed kunnen voorbereiden op het wonen zonder aardgas. In de tussentijd stimuleren we inwoners ook om in te zetten op isoleren, besparen en het zelf opwekken van energie. Want samen maken we Heel Helmond Duurzaam!

We beginnen niet bij nul. De stedelijke ondersteuningsstructuur is al ingericht met o.a. het Energiehuis Slim Wonen (energieloket en energiecoaches) en diverse projecten vanuit het Nationaal Isolatieprogramma. Ennatuurlijk werkt aan het verduurzamen van het warmtenet in Rijpelberg en Brouwhuis. Voor Helmond-Noord en enkele nieuwbouwprojecten onderzoeken we de mogelijkheid om een warmtenet of bronnennet te realiseren. Ook onderzoeken we de mogelijkheden en wensen voor het oprichten van een publiek warmtebedrijf. In wijken waar 'all-electric' de warmte-optie is, stimuleren we de opzet van buurtacties voor energie besparen en collectieve inkoop.

Onze **uitgangspunten** bij het kiezen van een warmteoptie, die het aardgas gaat vervangen, zijn:

- betaalbaar en betrouwbaar (voor bewoners),
- haalbaar en flexibel (in de uitvoering),
- duurzaam, gezond en comfortabel.

Participatie in de warmtetransitie

De warmtetransitie is een zaak van lange adem, die veel vraagt van bewoners en andere doelgroepen. Het is een opgave die voor de gemeente nog relatief nieuw is. Inwoners zijn als eigenaar van woningen en/of betaler van de energierekening direct betrokkenen. Dit alles maakt het nodig om zorgvuldig en eenduidig te communiceren. Als gemeente moeten we ons bewust zijn van onze rol. Daarbij is het belangrijk dat de boodschap en inzet voor bewoners goed te volgen zijn en continuïteit uitstralen.

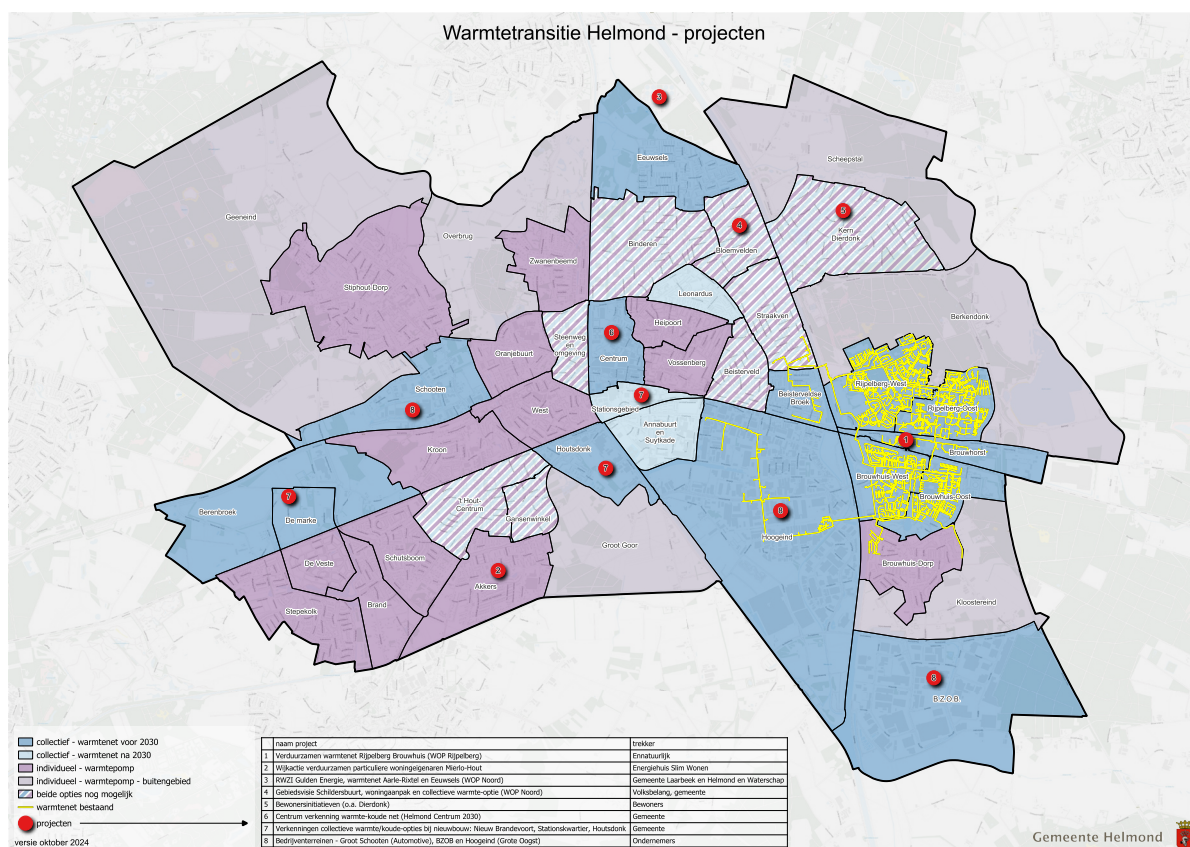
Per buurt en activiteit kiezen we een passende benadering. In sommige buurten sluiten we aan bij een breed wijkontwikkeltraject, zoals bijvoorbeeld in Helmond-Noord en Rijpelberg. Bij andere buurten is de focus van een aanpak smal, oftewel in hoofdzaak gericht op verduurzamen en energie besparen. We passen verschillende methoden en instrumenten toe en evalueren de werking ervan. We stimuleren bewonersinitiatieven die onderzoek willen verrichten naar een eigen collectieve warmteoptie en we betrekken onderwijs en lokale ondernemers bij het realiseren van onze doelen. Wat goed werkt keert terug bij een aanpak in andere vergelijkbare buurten of wijken.

In de Transitievisie Warmte kijken we waar buurt- en wijkgericht collectieve oplossingen mogelijk zijn. Wij geven Helmonders duidelijkheid over de warmte-opties in hun wijk zoals een warmtenet of 'all-electric' oplossing. Zie figuur 1 voor de verbeelding van de warmteopties en een korte weergave van de projecten in de koploperwijken en -buurten.

Projecten in de koploper buurten zijn:

Project	Trekker (evt. periode)	TVW koploper-buurt*
1. Verduurzamen warmtenet Rijpelberg Brouwhuis	Ennatuurlijk (loopt)	Ja
2. Wijkactie verduurzamen particuliere woningeigenaren Mierlo-Hout	Energiehuis Slim Wonen (start 1 oktober 2024, minimale looptijd 1 jaar)	Nee
3. RWZI Gulden Energie, warmtenet Aarle-Rixtel en Eeuwsels (WOP Noord)	Gemeente Laarbeek en Helmond, waterschap Aa en Maas (rapport 2024, wijkbijeenkomst voorjaar 2025)	Ja
4. Gebiedsvisie Schildersbuurt, woningaanpak en collectieve warmte-optie (WOP Noord)	Gemeente en Volksbelang (verkenning start najaar 2024)	Nee
5. Bewonersinitiatieven (o.a. Dierdonk)	Bewoners (afhankelijk van bewoners)	Nee
6. Helmond centrum 2030, verkenning collectieve aanpak warmte-koude net	Gemeente (en ontwikkelaars)	Ja
7. Verkenningen collectieve warmte-koude opties bij nieuwbouw: Nieuw Brandevoort, Houtsdonk en Stationskwartier	Gemeente (verkenning Nieuw Brandevoort in 2024 gestart)	Ja
8. Bedrijventerreinen, Groot Schooten (Automotive), Hoogeind (Grote Oogst), BZOB	Ondernemers (planning afhankelijk van ondernemers)	Ja
Onderzoek Publiek warmtebedrijf (stadsbreed)	Gemeente (start najaar 2024)	Ja
*hiermee geven we aan of dit project al genoemd is in de Transitievisie Warmte en in de update notitie die hiervoor in 2023 is opgesteld.		

De projecten 1 t/m 6 zijn projecten waarbij we actief inzetten op participatie. De best practices zetten we in de komende jaren in opvolgende wijken door. Projecten 7 en 8 zijn nog minder ingesteld op participatie, deels omdat het gaat om bedrijventerreinen en ondernemers en deels omdat het projecten in voorbereiding zijn, waarbij participatie over energie en warmte in een later stadium aan de orde komt. We leren van de aanpak, sturen bij en nemen geleerde lessen en goede resultaten mee in nieuwe projecten en gebieden.

2. Doelen van participatie (en communicatie) in de warmtetransitie

Bij het uitwerken van onze participatiedoelen baseren we ons op de participatieladder die is opgenomen in het door de raad vastgestelde participatiebeleid. Het langdurige karakter van de warmtetransitie en de bijzondere positie die de inwoner hierbij al heeft, geeft aanleiding tot een aanpassing van deze ladder, zodat deze goed kan worden ingezet bij het bepalen van onze participatie-aanpak in de verschillende projecten in de warmtetransitie. De participatieladder geeft invulling aan de mate waarin inwoners betrokken worden bij door de gemeente te ontwikkelen beleid: informeren, raadplegen, adviseren, co-produceren. Ook in de warmtetransitie zijn informeren en co-produceren de twee uitersten. De stappen daartussen draaien we om:

1. **Informeren:** Inwoners en ondernemers goed informeren over de noodzaak van de warmtetransitie en de voordelen van besparen, isoleren en duurzame energiebronnen. Ook is het belangrijk om stil te staan bij de onduidelijkheden en onzekerheden die er zijn. We creëren hiermee bewustzijn en stimuleren hen om zelf stappen te zetten richting duurzame energie. *Bijvoorbeeld: door duurzame initiatieven ter inspiratie te delen en de campagne Heel Helmond Duurzaam*
2. **Adviseren:** Voor de technische en financiële kant van de warmtetransitie hebben we **een stedelijke ondersteuningsstructuur** ingericht. Welke warmteoptie komt er en hoe bereid je je woning en pand daar goed op voor. Welke maatregelen kun je treffen en wat kost het? Hoe kan de inwoner goed ondersteund worden? *Bijvoorbeeld: met het energieloket en de energiecoaches van het Energiehuis Slim Wonen.*
3. **Raadplegen:** De energietransitie (en warmtetransitie die daarvan onderdeel is) is een langzaam proces en gaat wijk voor wijk. In de koploperwijken gaan we in gesprek met inwoners. De inzet bereiden we voor, op basis van gebiedskenmerken en gedrag en leefstijl van bewoners. We houden peilingen (soms in de wijken, soms in de hele stad) om een goed beeld te krijgen van voorkeuren en bedenkingen. *Bijvoorbeeld: met de kennisagenda Helmond en factsheets.*
4. **Co-produceren:** Samenwerking stimuleren tussen inwoners, ondernemers, lokale organisaties en de gemeente. Samen met partners en bewoners zoeken we naar manieren om de verduurzaming te realiseren en te versnellen. Hieronder horen burgerinitiatieven die bijdragen aan de warmtetransitie. *Bijvoorbeeld: via energiecoöperaties en warmtegemeenschappen.*
5. **Leren:** de warmtetransitie is een lerend traject. We hebben een goede basis ondersteuningsstructuur neergezet en we sluiten in onze werkzaamheden aan bij lopende trajecten (WOP en nieuwbouw-schaalsprong). We kiezen bij de start twee koploperwijken en twee verschillende participatiewijzen en monitoren. Deze trajecten hebben een overzichtelijke opdracht en uitvoeringstermijn (een kop en een staart). We evalueren wat het effect is zodat we de geleerde lessen mee kunnen nemen naar andere wijken. Daarnaast kijken we ook hoe men in de regio en in de rest van het land aan de slag gaat en leren daarvan.

Samengevat:

1. We onderhouden onze **stedelijke ondersteuningsstructuur** – bestaande uit het energieloket, de campagne HHD en de samenwerking met stedelijke partners.
2. We geven gericht **advies aan alle inwoners** om energie te besparen, op te wekken en aardgasvrij te worden.
3. In de koploper-**wijken** zijn we **aanwezig en verkennen** we (o.a. met peilingen en gesprekken) hoe de warmteopties aansluiten bij voorkeuren en mogelijkheden van inwoners.
4. Waar energie zit voor een **initiatief van onderop** gaan we in gesprek, en als het goed aansluit op één van onze Heel Helmond Duurzaam-doelen, dan faciliteren we dat.
5. We **leren continu**, proberen nieuwe ‘instrumenten’ uit, stellen onze aanpak waar nodig bij en nemen de zaken die goed werken over in onze werkzaamheden in de wijken.

2.2 Stakeholders en doelgroepen

Primaire doelgroepen

Inwoners en huishoudens:

Inwoners en huishoudens zijn enorm belangrijk als het gaat om de warmtetransitie. De keuzes die zij maken hebben directe invloed op energieverbruik en duurzaamheid. Door hen te betrekken en te informeren kunnen er binnen de hele gemeente stappen gezet worden in de warmtetransitie.

Lokale ondernemers en bedrijven:

Lokale ondernemers en bedrijven spelen een sleutelrol in de energietransitie door duurzame bedrijfsvoering te implementeren en te investeren in groene technologieën zoals energy-hubs en het delen van stroomaansluitingen. Het vergroten van het bewustzijn rondom netcongestie is een belangrijke stap. Wat kan de gemeente daarin betekenen, waarvoor kunnen bedrijven terecht bij Stichting Bedrijventerreinen Helmond (SBH) en welke rol kunnen ondernemers zelf pakken?

Bestaande samenwerkingspartners:

De samenwerkingspartners zoals Enexis en Ennatuurlijk zijn essentieel voor het succes van de energietransitie in Helmond. Deze partijen hebben ervaring en expertise en dragen door hun bestaande infrastructuur en netwerken bij aan versnelling en efficiëntie van de energietransitie.

Woningcorporaties:

Woningcorporaties beheren de sociale huurwoningen in Helmond en hebben een grote impact door hun woningen energiezuinig te maken. Samenwerking met deze organisaties is essentieel bijvoorbeeld bij grootschalige renovatieprojecten.

Secundaire doelgroepen

Ontwikkelaars (partijen die nieuwbouw realiseren):

Ontwikkelaars zijn cruciaal voor het integreren van duurzame energieoplossingen in nieuwbouwprojecten. Door deze partijen duidelijk aan te geven wat Helmond als stad wil, kan de gemeente ervoor zorgen dat nieuwbouwprojecten bijdragen aan de ambitie om in 2035 klimaatneutraal te zijn.

Onderwijsinstellingen:

Basisscholen, middelbare scholen en beroepsonderwijs zijn belangrijk om bewustwording en educatie over duurzame energie bij de jeugd te stimuleren. Basisscholen hebben een belangrijke wijkfunctie en via de kinderen kunnen we ook de ouders bereiken.

Lokale bouw- en installatiebedrijven:

De energietransitie vraagt om het toepassen van nieuwe technieken en innovaties. De lokale bouw- en installatiebedrijven spelen hierin een belangrijke rol. Door hen te betrekken bij gemeentelijke projecten kunnen de inwoners uit Helmond profiteren van de nieuwste technologieën.

De rol van gemeente Helmond

De gemeente Helmond is regisseur van de warmtetransitie, soms initiator en bij veel onderdelen facilitator. In de rol van regisseur van de Omgevingsvisie en de Transitievisie Warmte maakt de gemeente per buurt of wijk een plan. In koploperwijken waar een collectieve voorziening (warmtenet) een kansrijke warmteoptie is, nemen we het initiatief om die optie goed te onderzoeken. In de rol van facilitator stimuleren we de samenwerking tussen verschillende doelgroepen, waaronder inwoners, ondernemers, samenwerkingspartners (energiebedrijven zoals Ennatuurlijk en onze netbeheerder Enexis), woningcorporaties et cetera. Een belangrijk kenmerk van de energietransitie is dat er op dit moment voor alle doelgroepen en stakeholders nog veel onzekerheden zijn. Als gemeente is het daarom van belang om de opgave helder te krijgen en daaruit een gezamenlijk doel te formuleren in lijn met de ambitie om in 2035 klimaatneutraal te zijn.

3. Strategie voor stad, inwoner en wijk

- **Stad: missie en kernboodschap**
- **Inwoner: ondersteuningsstructuur inzetten en versterken**
- **Wijk: participatieaanpak op basis van 4 vragen**

3.1 Stedelijke Participatie en Communicatie (opgave en missie)

Wij willen een stad zijn waarin iedereen profiteert van duurzame energie. Samen met onze partners maken we Heel Helmond Duurzaam. We werken samen met partners uit de stad en de gemeente Eindhoven aan de Klimaatmissie. De ambitie is om in 2035 klimaatneutraal te zijn en in 2050 klimaatbestendig. Zowel binnen de Klimaatmissie als binnen de warmtetransitie voor Helmond zorgen we voor regelmatige overlegmomenten om de voortgang te bespreken van de doelstellingen en om acties af te stemmen.

- **Rol van de gemeente:** binnen de participatie heeft de gemeente de ene keer de samenwerkende en de andere keer de stimulerende, faciliterende of regisserende rol. We gebruiken hierbij de participatieladder en volgen het participatiebeleid van de gemeente Helmond.
- **Samenwerkingspartners:** Betrek partners zoals Energiehuis Slim Wonen, LEV groep, Enexis en energiebedrijven (bijv. Ennatuurlijk) bij stedelijke initiatieven en ondersteuningsmogelijkheden. Stimuleer samenwerking tussen verschillende partners.

Kernboodschap Energietransitie Helmond

We werken toe naar een klimaatneutrale stad in 2035 waarin iedereen profiteert van duurzame energie. Als je Klimaatneutraal bent, zorg je ervoor dat wat je doet niet bijdraagt aan klimaatverandering en de opwarming van de aarde. Dit gebeurt door energie te besparen en in te zetten op duurzame energie in plaats van fossiele brandstoffen. De opgave is voor alle gemeenten om in 2050 aardgasvrij te zijn. In Helmond bouwen we samen aan een duurzame stad. Zo blijft Helmond nu en in de toekomst een gezonde en fijne plek om te wonen, werken en recreëren. Inwoners en ondernemers verwarmen hun huizen en panden met schone energie, de energiekosten blijven betaalbaar en het wooncomfort blijft. Samenwerkingspartners werken mee aan een integrale wijkaanpak en innovatieve projecten. Uiteraard besteden we speciale aandacht aan inwoners die hulp nodig hebben bij deze transitie, want iedereen moet mee kunnen doen. Samen maken we Heel Helmond duurzaam, met oog voor de toekomst en voor elkaar. Doe mee en draag bij aan een duurzame en gezonde stad voor iedereen.

-
- **Campagne:** Er wordt gewerkt met de al bestaande paraplu Heel Helmond Duurzaam. Deze paraplu wordt uitgewerkt in een stadsbrede meerjarencampagne Heel Helmond Duurzaam. Via Heel Helmond Duurzaam krijgen ook verhalen van inwoners en ambassadeurs een podium. Gebruik de stadsbrede campagne “Heel Helmond Duurzaam” om de kernboodschap breed uit te dragen.

3.2. Op alle inwoners gerichte communicatie en participatie (ondersteuningsstructuur)

- **Gedrag:** Om gedragsverandering bij inwoners te stimuleren, wordt er vanuit de communicatiestrategie vaak gesproken over: gedrag, kennis en houding. Gedrag is lastig te veranderen. Veel van wat mensen doen, gebeurt op de automatische piloot. Door inwoners eerst iets concreets te laten doen (gedrag), leidt de ervaring tot een toename van kennis over bijv. het verduurzamen van hun huis en daarna kunnen zij een mening vormen over het onderwerp (houding). Belangrijk daarbij is om te bekijken wat inwoners motiveert of belemmert om in actie te komen. Sociale beïnvloeding van andere gelijkgestemden als afzender is belangrijk om zelf in actie te komen. Ook het communiceren vanuit het principe dat mensen graag aan de sociale norm willen voldoen kunnen we meenemen. Bijv.: in jouw wijk heeft zoveel % van jouw buurtgenoten hun woning verduurzaamd. De boodschap heeft soms langere tijd nodig om goed te kunnen landen. Dit vraagt geduld en vertrouwen dat inzet weliswaar niet direct, maar wel op de langere termijn tot een resultaat zal leiden.
- **Persoonlijk Advies:** Faciliteer persoonlijke adviesmogelijkheden via pop-up stores (o.a. in samenwerking met het Energiehuis Slim Wonen en/of LEV groep) in verschillende wijken. Op basis van onze eerste ervaringen is het de intentie om over de volgende zaken beter na te denken. Hoe gaan we om met anderstaligen, hoe zorgen we dat we inwoners van diverse afkomst goed bedienen, hoe lukt het ons om huis-aan-huis met een passend aanbod te komen. We overwegen de inzet van ‘pop-ups’ die door de jaren heen wisselen. Denk aan het voorbeeld van de Klusbus in Eindhoven, deze is visueel aantrekkelijk, laagdrempelig, wordt ingevuld met professionele meertalige klussers. Hier ligt een kans om verbinding te zoeken met lokale ondernemers.
- **Wijkambassadeurs:** Wijs in iedere wijk enthousiaste bewoners aan als wijkambassadeurs. Zij dienen als aanspreekpunt en informeren hun burens over duurzame mogelijkheden. Train deze ambassadeurs zodat zij goed beslagen ten ijs komen. Hierin is het belangrijk dat de wijkambassadeurs een vast aanspreekpunt hebben vanuit de gemeente. De gemeentelijke wijkregisseurs/wijkadviseurs die nu al actief zijn in de wijken kunnen hierin een rol spelen. Zij moeten dan op voorhand goed toegerust worden met informatie. Ingewikkelde vragen kunnen doorgeleid worden naar de energiecoaches en de projectleiders energie- en warmtetransitie.

3.3. Wijkgerichte aanpak

In de Transitievisie Warmte zijn de koploperbuurten aangewezen. De aanpak wordt gebaseerd op een goede verkenning van kenmerken van het gebied (type woningen, voorkeuren van bewoners). De opgedane ervaringen en successen gebruiken we als voorbeelden voor andere wijken. We sluiten aan bij de wijkplannen die er al zijn en bij lopende initiatieven. Daar waar nodig worden nieuwe initiatieven opgezet. Belangrijk is om in de wijkuitvoeringsplannen participatie met lokale partners, inwoners en ondernemers m.b.t. energie een plek te geven. Twee koploperwijken dienen als voorbeeld voor de uitrol van een aanpak. We kiezen voor die wijken een op maat gemaakte aanpak m.b.t. de participatie. We zetten social design in zodat de aanpak aansluit bij de mensen die er in de wijk wonen. De succesfactoren worden gebruikt ter inspiratie voor de aanpak in andere wijken.

3.3.1 Hoe definiëren we een passende wijkaanpak

In een wijk waarin we komen tot het verder uitwerken van een collectieve oplossing, vaak een warmtenet, kiezen we een andere aanpak dan bij een buurt waarin inwoners zelf met het initiatief tot het ontwikkelen van een aardgasvrije oplossing komen.

- **Rol van de gemeente:** In de eerste situatie is de rol van de gemeente meer initiërend en regisserend, met inzet van het wettelijk kader zoals in ontwikkeling is in de Wet collectieve warmte (Wcw) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). In de tweede situatie hangt het veel meer van het initiatief af welke rol de gemeente hierbinnen kiest.
- **Samenwerkingspartners:** Voor elke wijkaanpak geldt dat we in afstemming met onze partners in de wijk en met inwoners een plan van aanpak opstellen wat we baseren op de uitgangspunten zoals vastgesteld in de Transitievisie Warmte en de in deze notitie opgenomen uitgangspunten ten aanzien van communicatie en participatie. Daarbij gebruiken we het stappenplan participatie (intern) en de in deze notitie aangescherpte doelen en strategie.

Een proces hoeft niet altijd het geheel te omvatten, bijvoorbeeld het geheel uitwerken van een wijkuitvoeringsplan of het van initiatief tot implementatie inzetten van een collectieve oplossing. Het is soms beter om een betekenisvolle stap te kunnen zetten (kop en staart) waarbij betrokken inwoners en professionals vooraf met elkaar bedenken welk tussenresultaat ons verder helpt in de ontwikkeling naar klimaatneutraal in 2035 en aardgasvrij in 2050. Bijvoorbeeld wanneer de ontwikkeling van een warmtenet nog lang kan duren, dan is het wellicht nu wel van belang om te bepalen welk handelingsperspectief er is voor eigenaren van een woning waarbij de CV ketel vervangen moet worden.

Langs de volgende vier vragen werken we per 'proces' of buurtaanpak participatie verder uit:

Vier vragen bij het uitwerken van participatie in een wijkaanpak

(op basis van het interne stappenplan participatie)

A Onderwerp - scope van het (wijk)proces

Breed of smal? Gaat het in de opdracht alleen over energie of verbinden we het aan andere onderwerpen, bijvoorbeeld sociale projecten of fysieke ingrepen in hetzelfde gebied? Voorbeeld van de meest integrale gebiedsgerichte aanpak zijn de WijkOntwikkelpannen (WOP).

B Rol en inzet gemeente

Wat is het doel en/of beoogde resultaat vanuit de gemeente. Is bijvoorbeeld het idee om een collectieve oplossing (warmtenet?) te realiseren. En willen we dat dan opleggen of gaan we uit van vrijwillige deelname (inzet instrumentarium Wgiw). Dit bepaalt de rol die de gemeente in het traject inneemt: regisseur, initiator of facilitator.

C Samenstelling van het (project)team

Eerder in deze notitie stonden we al stil bij de verschillende stakeholders in de energietransitie. Het vormen van het team (professionals en inwoners) verdient extra aandacht, wie zijn er in dit gebied actief en wie verbinden zich aan de opgave? Met hen samen stellen we het plan op. Daarin maken we vooral afspraken over proces en rolinvulling.

D Niveau('s) van participatie en accenten/bijzonderheden

Voor elk te starten wijkproces geven we vooraf aan wat onze inzet en verwachting is ten aanzien van de vier gedefinieerde participatie-niveaus en hoe we de vijfde stap (leren en monitoren) concreet invullen.

4. Uitwerking van de strategie

4.1 Instrumenten voor stad en inwoner

4.1.1 Stad

- **Stadsbrede campagne Heel Helmond Duurzaam**

Zet een stadsbrede meerjarige campagne Heel Helmond Duurzaam op. Deze campagne is aanvullend aan de ondersteuningsstructuur op stedelijk niveau en de wijkgerichte aanpak. Deel middelen en toolkit met partners zodat zij deze ook kunnen gebruiken.

- **Websites helmond.nl en heelhelmondduurzaam.nl**

De informatie op helmond.nl en heelhelmondduurzaam.nl zijn een belangrijke bron voor informatie. De informatie moet altijd up to date zijn. Ook zijn we transparant in de stappen die er binnen de Energie- en Warmtetransitie gezet worden. Op heelhelmondduurzaam.nl kunnen op termijn ook wijkpagina's toegevoegd worden met de participatietrajecten per wijk.

- **Online Platform en Social Media**

Creëer een speciaal online platform binnen de website van Heel Helmond Duurzaam waar inwoners vragen kunnen stellen en hun ervaringen kunnen delen. Gebruik social media actief om verhalen van bewoners te delen en successen te vieren.

- **Kader voor duurzame gebiedsontwikkelingen**

Geef ontwikkelaars duidelijke duurzaamheidskaders mee. Waar moeten zij rekening mee houden als het gaat om de energietransitie en nieuwbouwprojecten. Ben als gemeente een opdrachtgever met een duidelijke visie.

Bij de inzet van de instrumenten zijn deze twee zaken in het bijzonder van belang:

- **Zelf het goede voorbeeld geven**

Goed voorbeeld doet goed volgen. Voor inwoners is het belangrijk dat de overheid (gemeente Helmond dus) het goede voorbeeld geeft en ook haar verantwoordelijkheid neemt. Ter inspiratie en stimulans deelt de gemeente wat zij zelf doet op dit gebied (zie Heel Helmond Duurzaam, aanpak routekaart verduurzamen maatschappelijk vastgoed, Huis voor de Stad als circulair gebouw, etc.).

- **Gebruik van visueel materiaal**

Het is belangrijk om visueel te werken met beelden/foto's uit Helmond (geen stockfoto's), infographics, video's, et cetera, zodat de communicatie laagdrempelig is en aansluit bij de lokale samenleving. Er wordt een lokale toolbox gemaakt met o.a. de kernboodschap en beeldmateriaal waar partners ook gebruik van kunnen maken.

4.1.2 Inwoner

- **Energiehuis Slim Wonen**

Het Energiehuis Slim Wonen is het energieloket voor Helmond en zeven omliggende gemeenten. Met een eigen showroom en opgeleide energiecoaches voorziet ze in het landelijk voorgeschreven energieloket voor inwoners. Er is inzet op allerlei manieren, een actuele website, themabijeenkomsten, inloopspreekuren, huisbezoeken en wijkacties. Het Energiehuis gebruikt de landelijk gevalideerde advieskanalen zoals Milieucentraal, verbeterjehuis en sluit aan op de campagne Heel Helmond duurzaam. Samen onderzoeken we de inzet van aanvullende instrumenten zoals de Doe tank en de Renovatieverkenner.

- **Stimulering en Subsidies**

Via het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) zijn diverse subsidieprogramma's uitgezet. Ook via de provincie en Europa komen allerlei extra mogelijkheden voor inwoners en ondernemers beschikbaar. Deze worden nog aangevuld met financieringsmogelijkheden zoals het Warmtefonds en de eigen Duurzaamheidslening van gemeente Helmond. We blijven inwoners, ondernemers en andere doelgroepen informeren over beschikbare subsidies en financiële regelingen voor verduurzaming en maken deze zo eenvoudig mogelijk.

- **Inzet van herkenbare ambassadeurs.**

Verhalen van inwoners en herkenbare ambassadeurs die al bezig zijn met verduurzamen of tegen bepaalde zaken aanlopen krijgen een podium. Hiermee inspireren we anderen.

- **Vraagbaak (gemeente)**

Ervaringen omtrent de inzet van energie-armoede gelden leren dat we veel inzet nodig hebben om specifieke doelgroepen te bereiken. Ook bij VVE's merken we dat er een extra inzet nodig is. Het begint bij kleine maatregelen om energie te besparen, daarna het maken van een meerjarenplan en het daarbij zoeken naar de mogelijke financiering. Maar wat als je moeilijker de weg kunt vinden in het 'woud van regelingen' of wat als je niet gemotiveerd bent om de mogelijkheden te onderzoeken. Hoe kunnen we mensen effectief doorverwijzen en wanneer is extra ondersteuning vanuit een gemeente- of welzijnsloket op zijn plaats?

- **Stimuleren en faciliteren van buurtinitiatieven en energiecoöperaties**

Landelijk is een trend zichtbaar waarbij inwoners zich verenigen om zelf te komen tot een collectieve energie- en warmte oplossing. EnergieSamen is een landelijke ondersteuningsstructuur die zich al sinds enige tijd inzet voor de ondersteuning van deze initiatieven. Zij hebben onlangs een presentatie verzorgd bij het Energiehuis voor de vrijwillige energiecoaches, en zij zijn betrokken bij een initiatief in de stad. We verwachten meer initiatieven en denken in die gevallen graag mee met initiatiefnemers hoe hun idee past in de Helmondse energietransitie en hoe we hen goed op weg kunnen helpen.

- **Workshops en Educatie**

Bied workshops en educatieve sessies (per wijk) aan om bewoners te onderwijzen over duurzame energieoplossingen en energiebesparing.

- **Pop-ups**

Richt tijdelijke pop-up stores in waar inwoners binnen kunnen lopen voor persoonlijk advies over energiebesparing en duurzame energie. Zorg voor samenwerking met het Energiehuis Slim Wonen en de LEV groep om bewoners op maat te adviseren.

- **Festivals en evenementen**

Sluit aan bij kleinschalige festivals en evenementen in de wijk. Werk waar mogelijk samen met wijkraden en lokale organisaties. Zet duurzaamheid centraal. Bewoners kunnen hier kennismaken met duurzame producten en diensten, deelnemen aan workshops en genieten van duurzame catering.

- **Collectieve inkoopacties in de wijken**

Werk samen met partners om collectieve inkoopacties te organiseren, waardoor inwoners tegen gunstige tarieven duurzame producten kunnen aanschaffen. Om dit op te zetten kunnen ook externe partners ingeschakeld worden zoals bijv. De Groene Zone Isoleren en Buurkracht.

4.2 Wijkaanpak

De genoemde strategie zetten we in de koploperwijken om in een aanpak. Hieronder schetsen we per wijk een korte aanzet voor de participatie-paragraaf, per wijkplan stellen we het plan op met inwoners en stedelijke partners.

	1 Verduurzamen bestaand warmtenet	2 Mierlo-Hout; Akkers	3 RWZI Euwels	4 gebiedsvisie Schildersbuurt	5 bewoners- initiatief (Dierdonk)	6 warmte- koudenet centrum
A Scope	ter afweging	smal	ter afweging	breed	smal	smal
B Rol gemeente	Facilitator	Facilitator	Initiator	Projectteam lid	Facilitator	Initiator regisseur
B/C Trekker projectteam	Ennatuurlijk	Energie-huis Slim Wonen	Gemeente	WOP team; Volksbelang	Inwoner	gemeente
D Niveau participatie						
Informereren	xx	x	xx	x	-	xx
Adviseren	(x)	xx	x	-	-	xx
Raadplegen	x	-	x	xx	x	x
Co-producen	-	(x)	-	(x)	xx	-
Leren	We halen lessen op, scherpen onze aanpak aan en zetten succesvolle benaderingen ook in bij andere vergelijkbare buurten of wijken.					

5. Implementatie

5.1 Wat gaan we doen?

We maken bij alle buurtacties en projecten een plan, waarbij we in het bijzonder stil staan bij participatie. We baseren ons bij de uitwerking op de uitgangspunten in deze notitie.

Op 3 niveau's werken we aan de energietransitie.

Op het niveau **stad**: werken we met de stedelijke partners aan de klimaatmissie, we bespreken regelmatig de gezamenlijke doelen en monitoren samen de voortgang, we organiseren hiervoor een overleg.

Ook op het niveau stad hebben we voor alle **inwoners** een **ondersteuningsstructuur** met een energieloket en energiecoaches. Het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) geeft extra middelen bij het op gang brengen van energie besparen en isoleren. Daarnaast zijn er allerlei subsidie en -financieringsregelingen om verduurzamen en duurzaam opwekken te stimuleren. We combineren acties met acties in het sociale domein, o.a. samen met de LEV groep en we proberen nieuwe benaderingen uit in wijken. Wat werkt krijgt een permanente plek in de ondersteuningsstructuur.

Op het niveau **buurt en wijk** willen we impact maken waar het kan (versnellen) met overzichtelijke processen (kop en staart, half jaar). We opereren niet 'stand-alone' en sluiten aan bij bestaande trajecten en projecten. Samen met inwoners en betrokken partners vullen we het proces in. We leren van de inzet voor andere (gelijksortige) wijken. Daarbij is extra aandacht voor bewonersinitiatieven en waar mogelijk stimuleren we innovaties die de energietransitie op gang brengen.

Inbedding in de organisatie en de stad

De uitvoering van de wijkaanpak zit in het programma duurzame en gezonde stad en wordt aangestuurd door projectleiding stedelijke ontwikkeling, team projecten. Interne samenwerkingspartners zijn de wijkadviseurs, de afdelingen Realisatie en Beheer en Stedelijke ontwikkeling. Voor peilingen en monitoring wordt samengewerkt met team Analyse en Intelligence.

Deze notitie wordt gedeeld en afgestemd met onze stedelijke partners met wie we samenwerken in onze wijktrajecten:

- Corporaties, er is een regelmatig overleg over duurzaamheid en over de ontwikkeling van collectieve oplossingen (warmte- koudenetten) om van het gas af te gaan
- Energiehuis Slim Wonen (zie jaarplan, ook overleg met de andere Energiehuis gemeenten; zie tabel voor ideeën t.a.v. extra inzet)
- LEV Groep afspraken per traject (o.a. in WOP)
- Onderwijs (inzet lokale onderwijsinstellingen, deelnemen aan onderwijs en leertrajecten, ook zichtbaarheid in de wijken en stad hiermee vergroten)
- Bedrijfsleven (kansen voor lokale ondernemers bij de uitvoering van de energietransitie, zowel ondersteuning van bewoners bij het verduurzamen als het denken in oplossingen voor de energie-infrastructuur van de toekomst).

5.2 Financiering

Voor het goed kunnen doorlopen van een participatieproces is per wijk naar inschatting ongeveer 30k euro nodig. De inschatting is dat we 2 wijken per jaar in uitvoering zullen nemen. Dit maakt het mogelijk om een extra inzet te plegen om de participatiedoelen te bereiken. Denk daarbij aan het faciliteren van bewonersoverleggen en -bijeenkomsten, het verzorgen van extra kennis- en informatiebijeenkomsten, het uitvoeren van een onderzoek, het houden van peilingen in een buurt of wijk en het rapporteren en publieksvriendelijk publiceren over de verschillende stappen van het wijkproces en de uitkomst daarvan. Hierbij baseren we ons op de opgave van het nationaal platform lokale warmtetransitie die in de leidraad wijkuitvoeringsplan aangeeft welke activiteiten nodig zijn om tot een goed en gedragen plan te komen.

Project	(Extra) inzet Energiehuis Slim Wonen
1 verduurzamen warmtenet Rijpelberg Brouwhuis	Deelname in werkgroep wonen en duurzaamheid WOP Rijpelberg, en deelnemen aan overleg belangengroep stadsverwarming, bewoners extra ondersteunen met maatwerkadviezen i.r.t. warmtenet, bijvoorbeeld door inzet van de RVO tool Renovatieverkenner/SmartTwin.
2 wijkactie Mierlo-Hout	nvt Energiehuis is trekker
3 RWZI Gulden Energie	Handelingsperspectief voor bewoners-eigenaren mede uitwerken, met name hoe omgaan met CV vervanging. Bewonersavond met extra inzet energiecoaches.
4 Gebiedsvisie Schildersbuurt	Uitwerking van de gebiedsvisie ligt bij Bouwhulp Groep. Participatiegesprekken met en informatie voor eigenaar-bewoners in dit gebied ondersteund door energiecoaches. Koppeling met bestaande regelingen NIP, energiearmoede, witgoedregeling. Onderzoek naar mogelijkheden ontzorgingsprogramma.
5 bewonersinitiatieven	Energiehuis als een van de ingangen voor bewonersinitiatieven om op gang te komen. Doorverwijzing naar gemeente en ondersteunende partijen (EnergieSamen) mogelijk
6 centrum verkenning warmte-koudenet	Bij de ontwikkeling van het warmte-koudenet voor Helmond centrum ook kijken naar mogelijkheden voor bestaande eigenaren in het centrum, met name zuidelijk gedeelte.

Project	Extra inzet van overige externe diensten/expertise
1 verduurzamen warmtenet Rijpelberg Brouwhuis	In gesprek met de wijk. Peiling/raadpleging met aandacht voor gedrag en voorkeuren: kritische vragen rondom warmtebedrijf, zorg over betaalbaarheid, inventarisatie toename van houtstook (gezondheid). Optimalisatie verduurzamingsplannen Ennatuurlijk en aanpassingen aan woningen.
2 wijkactie Mierlo-Hout	Extra inzet van bouwkundige kennis voor uitwerking verduurzamingsadviezen, en huisbezoeken met een expert (bijv. Huisfluisteraar), uitwerken van warmtepompscenario's (hybride, collectieve optie, etc); uitwerken van een WUP rapportage

Project	Extra inzet van overige externe diensten/expertise
3 RWZI Gulden Energie	Uitkomst van het Gulden Energie rapport vertalen naar een warmtenet strategie voor Helmond Noord/Eeuwsels. Raadpleging onder bewoners omtrent wenselijkheid, onder welke voorwaarden.
4 Gebiedsvisie Schildersbuurt	Extra inzet bij participatie rondom verduurzamen bestaand vastgoed, extra bewonersbegeleiding, uitwerking van een breder duurzaamheidsplan (inclusief klimaatadaptieve maatregelen en circulariteit). Uitwerken van een wijkbrede Heel Helmond Duurzaam campagne, inclusief duurzaamheid en energie besparen.
5 bewonersinitiatieven	Campagne (Heel Helmond duurzaam) van onderop losmaken, bij wijkacties directer uitvragen 'heeft u een idee, voor de dag ermee'
6 centrum verkenning warmte-koudenet	WUP uitwerken. Analyse opstellen en rapportage. Gesprekken met doelgroepen winkeliers, VVE's, particuliere eigenaren (specifiek Blom woningen), passanten

5.3 Monitoring, evaluatie en bijsturing

- **Evaluatiemomenten:** Plan regelmatig evaluatiemomenten met betrokkenen om de voortgang van de participatie- en communicatieactiviteiten te beoordelen en bij te sturen waar nodig.
- **Feedback van Bewoners:** Verzamel feedback van inwoners en ondernemers om de aanpak continu te verbeteren en aan te passen aan hun behoeften.
- **Betrekken van gemeenteraad en college: (ter bespreking in BOW)** Voortgang van de projecten (kaart zie bijlage) jaarlijks met het college delen. Gelegenheid voor aanhaken participatiemomenten in wijken via uitnodiging/informatie aan raadsleden?

Samengevat

schaal niveau	doelen participatie (H2)	strategie (H3)	impact energietransitie	voorbeeld (H4)
stad	informereren	Visie en kernboodschap	Klimaatneutraal in 2035	Heel Helmond Duurzaam
Inwoner	adviseren	Ondersteunings-structuur	Maatregelen pakketten (woning, individu)	Energiehuis Slim Wonen
	raadplegen		Warmteoptie (warmtenet of all electric; collectief)	Onderzoek publiek warmtebedrijf -Overleg belangengroep stadswarmte
..... Wijk	co-produceren	Wijkgerichte aanpak	Energie-cooperatie	WOP

